

”Ja, pojkar är ju pojkar”

En kvalitativ studie om skillnader mellan pojkar och flickor i daghem

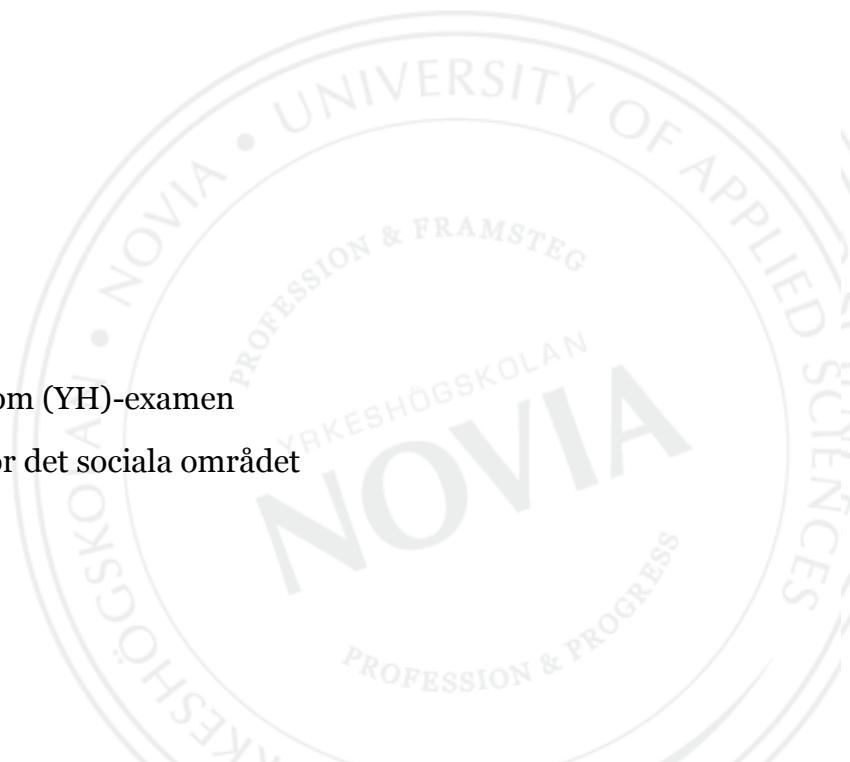
Lönnvik Hanna

Mosander Patricia

Examensarbete för socionom (YH)-examen

Utbildningsprogrammet för det sociala området

Vasa 2015

EXAMENSARBETE

Författare: Lönnvik Hanna & Mosander Patricia
Utbildningsprogram och ort: Det sociala området, Vasa
Inriktningsalternativ/Fördjupning: Förskolepedagogik
Handledare: Jungerstam Susanne & Lillbacka Ralf

Titel: **”Ja, pojkar är ju pojkar”**

- En kvalitativ studie om skillnader mellan pojkar och flickor i daghem

Datum 1.4.2015

Sidantal 40

Bilagor 2

Sammanfattning

Syftet med vårt lärdomsprov är att undersöka om det finns en skillnad mellan pojkar och flickor i samlingar på daghem. Är det pojkar eller flickor som söker mera uppmärksamhet under samlingarna eller är det en individuell skillnad? I vårt lärdomsprov behandlar vi ämnena genus, samlingar och skillnader mellan pojkar och flickor samt en undersökningsdel.

De centrala frågeställningarna för vårt lärdomsprov är: Är det pojkar eller flickor som avbryter och stör mera under samlingen? Ser pedagogerna någon skillnad mellan pojkar och flickors beteende från förr och nu? Vilka skillnader upplever pedagogerna att det finns mellan pojkar och flickors beteende?

Undersökningen gjordes i två olika delar, kvalitativa intervjuer med pedagogerna samt observationer i barngrupperna på två olika daghem i Österbotten. Utgående från observationerna och intervjuerna kunde vi konstatera att det inte är en skillnad mellan könen utan det är individuellt.

Språk: Svenska

Nyckelord: Daghem, genus, samling, pedagoger

BACHELOR'S THESIS

Author: Lönnvik Hanna & Mosander Patricia
Degree Programme: Social welfare, Vasa
Specialization: Preschool pedagogy
Supervisors: Jungerstam Susanne & Lillbacka Ralf

Title: **“Boys will be boys”**

- A qualitative investigation about differences between boys and girls in kindergarten

Date 1.4.2015

Number of pages 40

Appendices 2

Summary

The aim of this Bachelor's thesis is to investigate if there are any differences between boys and girls during morning gatherings at kindergartens. Do boys or girls in general seek more attention during morning gatherings or is the difference on an individual level? Our thesis include a theoretical part about genus, morning gatherings and general differences between boys and girls followed by a study.

The central questions of the thesis are: Who are more likely to interrupt and disturb morning gatherings at kindergartens, boys or girls? Is there any difference in the way that boys and girls used to behave and their behavior now? Do the kindergarten teachers notice any differences in the way boys and girls behave in general?

The study was made into two different parts, one with qualitative interviews with the kindergarten teachers and one with observations of children at two different kindergartens in Österbotten. When we studied the results from the interviews and the observations we found that the differences are individual rather than gender differences.

Language: Swedish

Key words: Kindergarten, gender, gathering, pedagogue

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Genus	3
2.1 Historia.....	5
2.1.1 Jämställdhetslagar och FNs barnkonvention	6
2.2 Pedagoger och genus	7
2.3 Genuspedagogik	8
2.4 Genus i skola och utbildning.....	9
2.5 Könsroller och normer	10
3. Manligt och kvinnligt	12
3.1 Pojkar och flickors utveckling	13
3.1.1 Barnets språkutveckling	14
3.2 Pojkar och flickors beteende	14
3.2.1 Pojkar och flickors lekar.....	16
3.3 Särartstänkande och likhetstänkande.....	17
4. Samling i förskolan	18
4.1 Genusstärkande samlingar	19
4.1.1 Vem får prata?	20
5. Metod och tillvägagångssätt	21
5.1 Val av metod	21
5.2 Observationer	21
5.3 Intervjuer.....	23
5.4 Respondenter.....	25
5.5 Sekretess	25
6. Resultatredovisning	26
6.1 Resultat av observationerna	26
6.2 Resultat av intervjuerna	34
7. Slutdiskussion och kritiska granskning	37

Källförteckning

Bilagor

1. Inledning

Vi har valt att skriva om pojkar och flickors beteende i samlingar, vilka av barnen söker mer uppmärksamhet under samlingar på daghem. Genus och jämställdhet har i flera år varit aktuellt och speciellt i Sverige har frågor kring genus och jämställdhet väckt många diskussioner. Vi själva har funderat mycket på om barnen har ändrats under de senaste åren, och vi vill gärna få mera information om vem som söker mera uppmärksamhet bland barnen på daghem. Vi har tidigare läst om vad som är stereotypiskt för pojkar och flickor och vi vill se om stereotyperna stämmer. När vi sökte efter tidigare forskning om ämnet hittade vi ingen forskning som tar upp hur barnen beter sig i samlingar och om det finns en skillnad mellan pojkar och flickor. Vi ville skriva om det här ämnet för vi är båda två intresserade av att se om det finns någon skillnad mellan pojkar och flickor.

Syftet med vårt lärdomsprov är att se hur pojkar och flickor beter sig i samlingar på två daghem i Österbotten. Vi kommer att undersöka om det är pojkar eller flickor som avbryter och stör mera under samlingen samt om skillnaden grundar sig på individuella egenskaper och inte på kön. Med hjälp av intervjuer kommer vi att undersöka pedagogernas syn på pojkar och flickor, samt med hjälp av observationer undersöka barns beteende i samlingar på daghem.

De centrala frågeställningar vi önskar få svar på från undersökningen är:

- Är det pojkar eller flickor som avbryter och stör mera under samlingen?
- Ser pedagogerna någon skillnad mellan pojkar och flickors beteende från förr och nu?
- Vilka skillnader upplever pedagogerna att det finns mellan pojkar och flickors beteende?

Det skapas tidigt många olika könsskillnader mellan pojkar och flickor, men det finns också många uppfattningar som inte stämmer. I en omfattande studie som rörde över 1000 undersökningar var könsvariabeln endast en liten del av skillnaden som forskarna kunde lägga märke till (Adler & Rodman, 2006). Exempel på detta är att pojkar som grupp inte är mindre sociala och att flickor som grupp inte är mer konforma till regler och normer. Pojkarna är inte bättre på intellektuella uppgifter och flickorna är inte bättre på rutinuppgifter. Enligt undersökningarna tycks inte pojkar vara mera prestationsinriktade, det varierade mellan situation och uppgift och inte med kön. De skillnader som finns mellan pojkar och flickor grundas under uppfostran och stärks i senare ålder. Det är viktigt att komma ihåg att skillnaden mellan gruppen pojkar och flickor är mindre än skillnaden inom gruppen pojkar eller inom gruppen flickor. (Hwang & Nilsson, 2014, s. 186)

Könsrollsskillnaderna som finns är inte frågan om ett fritt val. Genom uppfostran och förväntningar kopplas olika mönster, värderingar och åsikter samman med individens uppfattningar om sig själv. Detta gör i sin tur att om vi människor klassificerar andra i sociala kategorier som kön, påverkas synsättet på människans egenskaper, personlighet och prestationer. Detta leder till att människor förhåller sig till andra på ett sätt som påverkar dennes reaktioner och självbild. (Hwang & Nilsson, 2014, s. 186)

För att begränsa vårt lärdomsprov fokuserar vi på samlingarna och hur pojkar och flickor betar sig under samlingen. I teoridelen tar vi upp allmänna faktorer om genus, historia, genuspedagogiken och genus i skola och förskola för att få en bredare kunskap i ämnet. Vi valde också att ta med flickor och pojkars utveckling eftersom det kan vara en faktor till olika beteende.

Vi har gjort tio observationer i fyra olika barngrupper, på två olika daghem i Österbotten. I observationerna följer vi med barnen under samlingen på daghemmen. Intervjuerna görs både som grupp- och personintervju, fem olika intervjuer med sju pedagoger. Vi har dock

valt att inte undersöka pedagogernas sätt att bemöta barnen under samlingarna, utan vi har observerat och intervjuat respondentgrupperna separat.

2. Genus

Ordet genus syftar på relationen mellan de båda könen, hur kvinnor och män beter sig, deras olika sysslor och vad som ”är” manligt och vad som ”är” kvinnligt. Genus handlar alltså inte om kvinnors och mäns biologiska skillnader, det handlar mer om hur man tolkar skillnaderna. I genuskonversationer pratas det ofta om hur vi som människor upplever könstillhörigheten och hur man sedan hanterar faktumet att män och kvinnor generellt delas in i två olika grupper. (Svaleryd & Hjertson, 2012, s. 80) Genuskonversationer menar ofta att könet är konstruerat och att samhällsstrukturer, våra olika kulturer och normer påverkar oss och ger oss riktlinjer om hur en man och en kvinna ska vara. När det pratas om genus i skolor och i förskolor så handlar det om att vara medveten om vad det finns för omedvetna förväntningar på de båda könen. (Svaleryd & Hjertson, 2012, s. 80)

Det finns olika saker som påverkar hur vi människor förhåller oss till andra, genus är en av dessa saker. Vad betyder då genus? Genus handlar om det sociala könet, till skillnad från kön som handlar om det biologiska könet. Genus handlar om hur vi människor formas till man och kvinna och hur det senare visar sig i samhället. Genus har inte alltid varit en rak linje, utan det förändras hela tiden. (Helén & Granholm, 2007, s. 6)

Yvonne Hirdman har gjort upp ett genussystem som har betytt mycket inom genusvetenskapen. Hon har två olika principer, isärhållande och hierarki. Hirdman menar även att det finns ett ”genuskontrakt” mellan könen. Genuskontraktet visar vad som är passande för män och kvinnor. Principen om isärhållande är att det manliga och kvinnliga ska hållas ifrån varandra och att det manliga och kvinnliga är motsatser till varandra. I boken Populär musik från Vittula, som är skriven av Mikael Niemi (2004) finns det väldigt bra exempel på detta. Tornedalsmannen i boken är väldigt rädd för att han ska framstå som kärringaktig. Sedan har vi då principen om hierarki. Det betyder att mannen är över kvinnan

och att det manliga är normen. Hirdman menar att det ofta är den manliga normen som gäller. Det märks i språket, tänkandet och i det kulturella. Som ett exempel så säger vi fotboll och damfotboll, präster och kvinnliga präster, öden och kvinnoöden. Men vi ska heller inte glömma bort att vi gör samma inom vården och omsorgen, där heter det förskolelärare och manlig förskolelärare. (Olofsson, 2007, s. 31-32)

Anthony Giddens (2007) menar att sociologer skiljer på könen som biologiska och anatomiska skillnader mellan männen och kvinnorna och att genus står för det psykologiska mellan könen. Ordet genus är kopplat till det sociala kring könen och har att göra med hur vi ser på könen, det handlar inte om det biologiska könet. Det finns de som tycker att de fötts in i "fel" kön och som sedan i vuxen ålder gör ett könsbyte för att få deras "rätta" kön. Att det finns många skillnader mellan könen är ett faktum, men alla de här skillnaderna är inte biologiska. Det pågår konstant en debatt om de psykologiska skillnaderna är inlärdade eller om det finns i våra gener. (Giddens, 2007, s. 370)

Ett annat sätt som kan förklara skillnaderna mellan könen är genussocialisationen, alltså inläringen av könsroller. Vi människor får hela tiden olika intryck om hur man borde vara beroende på vilket kön man har. Könsskillnaderna och genus är inte biologiska utan de uppstår av de normer och förväntningar som samhället har på oss som kvinnor och män. Olika teorier om könsroller menar att pojkar och flickor lär sig sina könsroller. Det här gäller även kvinnor och män, även de lär sig sina könsroller och sin identitet. Pojkar och flickor får vägledning i hur de ska bete sig för att vara en pojke eller en flicka. De får olika positiva och negativa reaktioner av samhället, som till exempel "Pojkar leker inte med dockor". Det här gör att pojkar och flickor lär sig hur de ska bete sig och hur de ska vara beroende på vilket kön de har. (Giddens, 2007, s. 371-372)

Giddens (2007) menar att man ska vara medveten om att människan inte är ett passivt objekt till könsrollsprogrammering, som en del sociologer har påstått. Människan är aktiv som modifierar sina roller. Det finns forskningar som har visat att könsidentiteten har att göra med den sociala inverkan. De föräldrar som försöker uppfostra sina barn så könsneutralt som

möjligt har även märkt att det kan vara svårt eftersom det är svårt att stå emot alla de könsroller som finns i samhället och i media. Det finns så många TV program, leksaker och böcker som betonar skillnaden mellan könen. Det har ändrats under åren, men generellt sätt finns det fortfarande fler manliga karaktärer i böcker, på tv och i filmer. De manliga karaktärerna brukar ofta framställas som mer aktiva och vara mer äventyrliga medan de kvinnliga karaktärerna brukar framställas som passiva och vara mer avvaktande. (Giddens, 2007, s. 372)

Sociologer har på de senaste åren varit kritiska till de teorier som finns om socialisation och könsroller. De menar att man istället ska se på kön och genus som kulturella skapande produkter. Sociologerna menar att man nu för tiden kan ändra sina kroppar som man vill genom bantning, träning, tatueringar, olika frisyrer och könsbyte så att det biologiska könet inte är helt givet. Vårt biologiska kön kan alltså ändras hur man tycker och hur man vill att det ska vara. Sedan finns det de som tror på teorin om det socialt konstruerade könet. De menar att könsskillnaderna uppstår från de könsskillnader som redan finns i samhället. I ett samhälle som uppmuntrar männen till att vara fysiskt starka så kommer männen att sträva efter denna kroppsuppfattning och de beteendemönster som finns. (Giddens, 2007, s. 373)

2.1 Historia

På 1700-talet var det manligt att visa känslor, till exempel att gråta, och på 1800-talet ansågs det att det var farligt för kvinnor att studera. Situationen för kvinnor och män ser i dag helt annorlunda ut. Män och kvinnor blir behandlade olika och i dagens samhälle värderas manligt och kvinnligt olika och det manliga värderas ofta högre än det kvinnliga. (Helén & Granholm, 2007, s. 6)

Genusfrågor har på senare delen av 1900-talet blivit alltmer aktuella. Frågor om jämställdhet i samhället, i hemmen och i arbetslivet har blivit ett centralt samtalsämne. Förändringar i arbetslivet har skett, exempelvis har män idag gått från industriarbete till arbeten som

handlar mera om kontakter och relationer. Från ett samhällsperspektiv blir det allt svårare att se på män och kvinnor som två olika varelser. (Egidius, 1999, s. 176)

Om vi ska se på hur kvinnor och män har definierats i historien har männen ofta definierats med vad de gör, till exempel enligt yrke, medan kvinnor har blivit definierade med vad de är. Männen har historiskt sett definierats med att vara bönder, befäl och arbetare medan kvinnor har blivit definierade som hustru eller mamma. Kvinnor kunde även bli definierade med vad deras män hade för yrke, till exempel prostinnan eller fru Sven Karlsson. Det här tankesättet syns även idag i olika tidningar och i medier. Tidningar som har kvinnor som målgrupp skriver ofta om hur kvinnorna ska se ut och vad de ska ha på sig. Tidningar som har män som målgrupp fokuserar mer på hur de ska ta hand om bilen, båten eller olika sporter. (Svaleryd & Hjertson, 2012, s. 82)

2.1.1 Jämställdhetslagar och FNs barnkonvention

Finlands grundlag (11.6.1999/731) behandlar jämlikhet. Enligt Finlands grundlag skall alla vara lika inför lagen, ingen får heller särbehandlas på grund av bland annat kön, ålder, språk, religion eller hälsotillstånd. I Finlands grundlag tas det också upp att barn skall bemötas som jämlika individer och de skall ha rätt att medverka i frågor som gäller dem själva, detta dock enligt barnens utvecklingsnivå.

I lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (8.8.1986/609) behandlas jämställdhet vid utbildning och undervisning. Myndigheterna och utbildningsanordnare ska se till att pojkar och flickor har lika stor rätt till utbildning inom yrket. Vid undervisning av barn skall jämställdheten beaktas och man skall ta hänsyn till barnens ålder och mognad.

FNs konvention om barnens rättigheter (UNICEF, 1989) antogs av förenta nationerna år 1989. FNs kommitté för barnens rättigheter följer upp hur det efterlevs i länderna som har ratificerat barnkonventionen. Varje land måste med fem års mellanrum rapportera och berätta hur barnens rättigheter följs och utvecklas i landet. Några exempel på vad som tas upp i FNs konvention om barnens rättigheter är bland andra:

- Alla barn är jämlika
- Barnets bästa skall prioriteras vid all beslutsfattning
- Barnet har rätt till ett gott liv
- Barnets åsikter ska beaktas

2.2 Pedagoger och genus

Det är viktigt att pedagoger har en kunskap om de olika omedvetna normer, förväntningar och krav som finns på pojkar och flickor i dagens läge och hur detta påverkar barnen. Som pedagog är det viktigt att reflektera över olika saker som pedagogen gör och ifrågasätta varför de gör det. Hur väljer pedagogerna att bemöta flickor och pojkar? Hur gör pedagogerna när de skapar kön i den pedagogiska miljön? Det handlar om att hitta det osynliga men självklara. Vi som pedagoger kan både i vårt medvetna och omedvetna agerande begränsa eller skapa barns möjligheter och uppfattningar om dem själva eller andra. (Helén & Granholm, 2007, s. 7)

När pojkar bryter mot olika regler eller hittar på olika bus så får de ofta en acceptans från vuxna. De vuxna kan till exempel säga ”pojkar är ju pojkar, det var bara ett pojkstreck”. På det här viset kan pojkarna ”övas” till att inte lyda pedagogerna, och det här leder till att de får ännu mera tillsägelser. Flickorna däremot får ofta mindre roller, biroller. Att ha en biroll kan innebära att till exempel vara en prinsessa som måste bli räddad, laga mat, hjälpa till och trösta eller bara vara allmänt hjälpsam. Pedagogerna uppmuntrar ofta flickorna när de hjälper till med någonting och det är vanligt att flickorna hör ”åh vad du är snäll, du är så duktig!”. Även det här påverkar hur barnen ser på sig själva och andra. (Henkel, 2006, s. 19)

Jämställdhetsarbetets viktigaste faktorer handlar om att ta fasta på vilka genusskillnader det finns och göra de synliga för alla. Könsmönster som är negativa och håller tillbaka barn måste bli synliga för alla för att mönstren senare skall kunna brytas. Det viktigaste är att skapa lika villkor men också att behandla alla lika. Pedagogerna måste komma ihåg att det inte är meningen att barnen skall bli likadana människor, utan att de skall ha möjlighet att se variation och mångfald av olika sätt att vara på inom könsgrupperna. (Kjellberg, 2005, s. 8)

Birgitta Odelfors (2002) menar att flickor och pojkar blir bemötta på olika sätt i förskolan och på daghem. De sägs att pojkarna behöver mer uppmärksamhet från vuxna. De kräver mer och tar mera utrymme. Flickorna är de stillsamma, duktiga och tålmodiga som kan vänta. Man märker inte alltid själv när man beter sig olika mot pojkar och flickor. Barnen växer upp med olika mönster och har blivit behandlade efter det kön man har. Det här kan vara en orsak till att vuxna inte märker om man behandlar flickor och pojkar på olika sätt. Forskningar har visat att barn blir bemötta på olika sätt redan från födseln beroende på om de är flickor eller pojkar. Till exempel använder man olika röstlägen beroende på om man pratar med en flicka eller med en pojke. Det här beteendet hos vuxna beror på hur man tror och förväntar sig att flickor och pojkar ska vara. (Odelfors, 2002, s. 10)

2.3 Genuspedagogik

Svaleryd (2003) menar att när man tänker på pojkar och flickor så associerar man dem med olika saker. Kanske förknippas pojkar med fäktningsspekar, bilar, att de klättrar i träd och att de har hög ljudnivå. Flickor däremot förknippas ofta med färgen rosa, pyssel och dockor. De här påståendena är väldigt stereotypa när det kommer till skillnader mellan pojkar och flickor. Det finns alltid undantag, det finns många pojkar som gärna vill måla eller läsa en bok och det finns många flickor som hellre vill klättra i träd eller spela fotboll. (Svaleryd, 2003, s. 14)

Svaleryd och Hjertson (2012) anser att om man vill fortsätta arbeta med genusfrågor och om det verkligen ska ske en förändring i olika verksamheter i samhället, så måste pedagogerna vara villiga att se på sig själva som pedagoger och vara uppmärksamma på hur de förmedlar normer till barnen. Pedagoger måste se över det arbete som de gör och de metoder som de använder. (Svaleryd & Hjertson, 2012, s. 82)

2.4 Genus i skola och utbildning

På en skola eller i en förskola börjar ofta genusinriktat arbete med att någon i kollegiet har läst en bok om ämnet och sedan vill använda och tänka på det här i praktiken. En sak som pedagogerna då till exempel kan börja på med i sitt arbete med barnen är att tänka på vilket tonläge de använder när de pratar med pojkar och flickor. När pedagogen skall arbeta medvetet i genusfrågor handlar det inte bara om att se vad som händer när barnen leker med varandra, utan det handlar om att ha kunskapen och kunna analysera relationer. Det handlar om att kunna reflektera över vardagliga händelser och se hur individer samspelar med varandra. (Svaleryd & Hjertson, 2012, s. 81)

Svaleryd och Hjertson (2012) menar att arbeta med genustänk ofta kan tolkas så att det ska motverka allt det som kan vara typiskt pojkaktigt och typiskt flickaktigt och att allt material som användes i skola och förskola ska vara så könsneutralt som möjligt. Barnen ska bli bemötta på samma sätt när de kommer till en skola eller en förskola och att alla de leksaker som är typiskt stereotypa ska plockas bort. Andra som arbetar med barn kan tolka genustänket så att pedagogen ska uppmuntra till exempel flickor att göra de saker som anses vara pojkaktiga och tvärtom. I det första tankesättet understryks jämställdheten och i det andra tankesättet menar Svaleryd och Hjertson (2012) att pojkarna ska få möjlighet att få erfarenheter som flickorna har och tvärtom. (Svaleryd & Hjertson, 2012, s. 80)

På daghem och i förskolor testar barnen vad som är accepterat för deras kön. De betar sig på olika sätt och reagerar sedan på hur omgivningen bemöter dem. Det här skapar tysta

överenskommelser om hur barnet ska bete sig beroende på det kön som barnet har. På förskolor och daghem har alla barn tillgång till samma leksaker och de deltar i samma aktiviteter som alla andra. När det sedan är tid för fri lek väljer barnen ofta de leksaker som är stereotypiska och pojkar väljer ofta att leka med pojkar medan flickor väljer ofta att leka med flickor. Att barn väljer stereotypiskt kan vara problematiskt eftersom det kan leda till begränsningar i både pojkarnas och flickornas lärande och erfarenheter. Barn är väldigt mottagliga för uttalade signaler, krav, olika förväntningar, normer och regler som allmänheten sänder ut. Barnen ”lär sig” det rätta könet beroende på hur vi möter dem. De lär sig i tidig ålder att de antingen måste vara pojkar eller flickor. (Davies 1989). (Svaleryd 2006, s. 9)

2.5 Könsroller och normer

När barn växer upp, växer de upp i de normer som är manliga och kvinnliga. I möte med andra människor så skapar man normer hur de borde vara, hur de ska prata, vilka kläder de ska ha på sig och vilka olika fritidsintressen de ska ägna sig åt. En norm beskriver sällan verkligheten utan det är generaliseringar om hur man tror det ska vara. När man skapar värderingar om kön kallas det för genus. Då man möter andra människor söker man automatiskt efter ledtrådar om vilket kön han/hon har. Man söker efter hårtofsar, olika färger eller kepsar. Den bild som finns om vad som är ”manligt” och vad som är ”kvinnligt” påverkar oss när man ska skilja på människors beteenden. De förutfattade meningar som råder om vad som är kvinnligt och vad som är manligt gör att man beter sig på olika sätt om vi är kvinna eller man. (Heléne & Granholm 2007, s. 6-7)

De könsroller som finns i samhället idag har ofta omedvetet förts över från generation till generation. Det här gäller både de manliga könsrollerna och de kvinnliga könsrollerna. Könsrollerna bygger på de normer som anses vara rätt och vad som anses vara fel, vad som är gott och vad som är ont. Det finns en chans att ändra på de könsroller som vi har i samhället idag. Könsroller har sett olika ut beroende på vilken tid i historien det har varit. (Bäck & Gullberg m.fl., 2011, s. 109-110)

Ett annat relevant begrepp är genusordning. Genusordning är ett sätt på hur manligt och kvinnligt delas upp i en genushierarki, i denna genushierarki finner man manligheten högst upp, något som kan upprätthållas i möten mellan pojkar och flickor samt män och kvinnor. Denna genusordning uttrycker sig på två olika nivåer, den individuella nivån samt den sociala nivån. Den individuella nivån uttrycker sig i identitet och beteende medan den sociala nivån tar sig uttryck i strukturer som formar en könsuppdelning i sociala aktiviteter såsom i familjen, förskolan och skolan men också på fritiden och i arbetslivet. (Hwang & Nilsson, 2014, s. 183)

När barn föds, föds de inte till en könsroll, denna könsroll tillskrivs under deras uppväxt. Könsrollerna kommer via socialisationer som oftast äger rum i familjen, förskolan och skolan. Socialisationen fortsätter också senare i vuxen ålder, inom familjen, arbetet och på fritiden. Barn lär sig tidigt att det finns olika könsroller, många tvååringar är medvetna om att det finns flickor och pojkar. Barnen vet också oftast om att det finns synbara skillnader mellan könen. Denna förståelse är dock ännu inte så djup för barnen. I treårsåldern börjar barnens lekar styras av traditionella könsroller, flickor leker kanske att de är sjuksköterskor och pojkar att de är brandmän. Barnen kan ha bestämda uppfattningar om vad som är typiskt manligt och kvinnligt när det gäller yrken. Enligt Hwang och Nilsson (2014) väljer barn ofta leksaker som stämmer med könsrollerna. (Hwang & Nilsson, 2014, s. 184-185)

Enligt Hwang och Nilsson (2014) finns det oftast en skillnad mellan vad de vuxna tror att de gör och vad de faktiskt gör. Många medvetna och omedvetna beteenden är könsdifferentierade, till exempel att pojkar ges mera uppmärksamhet för sina aktiva lekar medan det är flickor som skall leka lugnare lekar. Eftersom pojkar leker mera aktiva lekar leder detta till att de oftast blir tillsagda eller blir bestraffade oftare. Grunden till detta kan vara att kulturen styr barnens synsätt om könsroller och det kan vara svårt för en enskild förälder eller annan vårdnadshavare att bryta detta. (Hwang och Nilsson, 2014, s. 185)

När barnen börjar i skolan är deras könsroller och uppfattningar om dem redan ganska lika de vuxnas uppfattningar. De olika föreställningarna om könsroller återspeglas mycket i

massmedia i dagens läge, både i tidningar och på tv möter barnen olika könstypiska mönster angående både status och beteende. Därför är massmedia en stor källa till attityder och beteende då det gäller könsroller. (Hwang & Nilsson, 2014, s. 185)

3. Manligt och kvinnligt

Det har diskuterats mycket om hur det biologiska påverkar männens och kvinnornas beteende. Det finns de som hävdar att det biologiska är det som gör att kvinnor och män beter sig olika och att det kan vara tydligt i andra kulturer. De menar att eftersom männen ofta ägnar sig åt aggressiva handlingar så måste det vara en biologisk skillnad gentemot kvinnor som inte brukar ägna sig åt aggressiva handlingar. Sedan finns det forskare som inte alls håller med om det här påståendet. De menar i sin tur att hur aggressiv en man är beror på mannens kultur. I en del kulturer förväntas det av kvinnor att de ska vara ”passiva” och mjuka. (Giddens, 2007, s. 370)

Det har påståtts att kvinnor använder båda hjärnhalvorna mer än vad män gör. Det här skulle göra att kvinnor bättre kan fatta snabba beslut. Det här kan bero på att kvinnornas hjärnbalk är kompaktare och att det finns mera nervtrådar mellan hjärnhalvorna. Männens högra hjärnhalva är större än deras vänstra hjärnhalva, men annars så är kvinnor och mäns hjärnor lika varandra. (Leander, 2004, s. 60)

Undersökningar visar hela tiden att kvinnor och män är olika och att männen och kvinnorna använder sina hjärnor på olika sätt. Forskning har visat att kvinnor kan använda båda hjärnhalvorna samtidigt medan männen bara kan använda en hjärnhalva i taget. Det här betyder alltså att männen antingen använder sig av språkfunktionerna, som finns i den vänstra hjärnhalvan, eller förmågan att lösa olika problem som finns i den högra hjärnhalvan. John Gray (1994) menar att män som ska hantera känslor blir ofta tysta och vill lösa problemen i tystnad. Kvinnorna får ofta rollen som fostrare och har lärt sig att när det uppstår

problem så ska man prata om det. Det här kan bero på att kvinnornas språkförmåga är snäppet bättre än vad männens är. (Gray, 1995, s. 100-102)

3.1 Pojkar och flickors utveckling

I boken *Könets Kemi* har författaren Gun Leander (2004) intervjuat neurologen Ivanka Savic-Berglund om hjärnan och dess utveckling. Ivanka Savic-Berglund menar att hjärnan inte bara är otroligt mottaglig för intryck utan att den även är mycket formbar. Forskare kan redan under fostertiden se skillnad mellan pojkar och flickors hjärnor. Beroende på om det är en pojke eller en flicka så breder sig nervtrådarna på ett annat sätt. Det är testosteronets inverkan som gör att hjärnan formar sig på ett speciellt sätt om man är pojke och östrogenets inverkan om man är flicka. När man växer upp växer nya banor av nervtrådar och den uppväxtmiljö man bor i, den livsstil som man har och den uppfostran man får har en betydelse i hur vi sedan blir när vi är vuxna. (Leander, 2004, s. 59-60)

Eresund och Wrangsjö menar att det inte är ovanligt att småbarn beter sig aggressivt när de blir arga. De kan till exempel skrika, knuffas, kasta saker omkring sig, slåss eller bitas. När barn blir fyra år så kan de flesta uttrycka sin ilska på andra sätt. Det har visat sig att pojkar kan fortsätta med det fysiskt aggressiva beteendet även fast de blir äldre, men flickor däremot blir lugnare. Orsaken till den här skillnaden mellan könen kan hittas i det biologiska, men omgivningens förväntningar och bemötande påverkar också hur ett barn beter sig. Pojkar och flickor utvecklas olika snabbt i småbarnsåren. Det här gäller främst språkutveckling, social utveckling och finmotoriken. Flickor är oftast snabbare i den här utvecklingen och det kan vara en orsak till att pojkar är mer aggressiva när de är yngre eftersom de inte vet hur de ska uttrycka sina känslor med ord. Pojkarna däremot utvecklar grovmotoriken snabbare, de är snabbare och starkare. Den här färdigheten uppskattas inte alltid av samhället och pojkarna uppfattas ofta som stökiga och bråkiga. Pojkarna orkar inte sitta stilla så länge som flickorna i samma ålder. (Eresund & Wrangsjö, 2008, s. 32-33)

3.1.1 Barnets språkutveckling

Flickors språk utvecklas snabbare än vad pojkars gör. Steenberg (1997) menar att flickor förstår muntliga instruktioner bättre än vad pojkar gör när de börjar skolan. Vidare menar Steenberg att flickor inte är lika styrda av känslor, av att prestera och få en bra social rangordning som pojkar är. Flickor och pojkar ser på uppgifter på olika sätt. Om en flicka får en uppgift funderar hon ofta varför hon behöver lära sig det här och om hon kommer att ha någon nytta av det sedan. Pojkar funderar på hur det fungerar och små pojkar brukar plocka isär sina leksaker för att se hur de fungerar. Det brukar sägas att pojkar är mer intresserade av hur saker fungerar och är mera intresserade av teknik. Steenberg (1997) menar också att flickor kan verka rädda för att göra fel och vill ha saker på klart innan de fortsätter med någon uppgift. (Steenberg, 1997, s. 28-29)

Gray (1995) menar även att flickor använder mycket mer ord än vad pojkar gör när de är barn. Flickorna utvecklar sin kommunikationsförmåga medan pojkarna utvecklar den rumsliga uppfattningsförmågan. Den rumsliga uppfattningsförmågan är förmågan som gör att man till exempel vet vart man ska och vart man ska kasta en boll. Det här är därför pojkar och flickor handlar på olika sätt. Flickor vill ofta prata om vad som har hänt och ha någon som lyssnar på dem. Pojkar däremot agerar impulsivt och kan i efterhand fundera över vad som har hänt och försöka lösa problemet. (Gray, 1995, s. 101-102)

3.2 Pojkar och flickors beteende

Vad man har för kön kommer att spela en stor roll i hur man lever sitt liv. Filosofen Judith Butler (1997) menar att när man benämner barn som pojkar eller flickor formar det barnen i hur de ska bete sig. Det här kan betyda att barnen begränsar sig och beter sig som en ”typisk” pojke eller en ”typisk” flicka ska vara. Man uppfostras olika beroende på om man är pojke eller flicka. Automatiskt knyts könet till olika intressen, leksaker, färger med mera. (Eresund & Wrangsjö, 2008, s. 7)

Enligt Eresund och Wrangsjö (2008) blir barn ofta utsatta för dubbla budskap när det kommer till könsroller. Pojkar uppmuntras till exempel ofta till att visa sina känslor mer och leka med dockor. Fastän de uppmuntras till detta blir föräldrarna ändå oroliga om pojkar inte vill vara med i fotboll eller om de gråter. Eftersom det finns ett typiskt manlighetsideal som ännu lever kvar så påverkar det föräldrarnas bemötande gentemot pojkar. Föräldrar räknar med att pojkar inte ska vara så beroende av sin mamma, att pojkar ska bli självständiga och vara utåtriktade, däremot kan flickor visa sig mera sårbara. Eftersom pojkar ofta uppmuntras i den negativa känslan aggressivitet, så kan andra känslor som till exempel skam, hjälplöshet, rädsla och sorg komma ut genom vredesutbrott och högljutt beteende. (Eresund & Wrangsjö, 2008, s. 33)

Det sägs att flera pojkar än flickor slåss. Pojkar kan förstöra saker, kan störa i olika barngrupper, har svårt att koncentrera sig och har svårt att följa de sociala regler som finns. Det är vanligare hos pojkar att de har olika diagnoser, till exempel trotsyndrom, ADHD och beteendestörningar. Även flickor kan ha dessa olika neuropsykologiska sjukdomar men det tar sig uttryck på andra sätt. (Eresund & Wrangsjö, 2008, s. 33-34)

Undersökningar har visat att av de olika budskap som barn får så har 85 % ett negativt innehåll. Barn får oftare höra vad de inte får göra istället för att få höra vad de får göra. Det är pojkarna som ofta får de negativa budskapen. Pojkarnas bekräftelse kommer i stor del från det negativa, alltså vad de inte får göra och ofta är tillsägelseerna korta och negativa. I en observation som har gjorts i Gävle, Sverige, visade det sig att några av pojkarna fick höra sitt namn i ett negativt sammanhang ungefär 35-37 gånger på en timme. Om barnet får höra sitt namn i negativa sammanhang varje dag flera gånger om dagen så kommer det här att påverka barnets självbild negativt. Det här påverkar även barnets syn på pojkar och flickor. Om det bara är pojkarna som får en negativ uppmärksamhet blir det pojkarnas ”identitet” att vara busiga och bråkiga. (Henkel, 2006, s. 17-18)

Josefson (2005) har olika exempel på vad som är ”typiskt” pojkar. Det förväntas av pojkar att de ska ha auktoritet, vara initiativrika och aktiva. Det som däremot är ”typiskt” för

flickorna är att de ska vara osäkra, inkännande och stilla. Det här är olika stereotyper som finns och stereotyperna speglar sig i hur man idag ser på pojkar och flickor. Hillevi Lenz Taguchi, som är sociolog och docent, håller med Josefson. Lenz Taguchi anser att man har en uppfattning om att flickor ska vara mer känslösamma och tillbakadragna och att pojkarna är mer aktiva och har mycket spring i benen. Därför kan vuxna tycka att det är konstigt om en pojke bara sitter och inte leker med de andra pojkarna. Men det är på samma sätt, om en flicka börjar ta för mycket plats och är väldigt utåtagerande, vissa upplever det här som obehagligt. (Bäck & Gullberg m.fl., 2011, s. 110)

”Jämställdhet är viktigt för alla barn. Det handlar inte om att alla pojkar skall ha klänningar eller att flickor inte ska få leka med dockor. Det handlar inte om att alla ska bli lika eller att något ska tas bort. Jämställdhet handlar om mångfald och att öka barnens handlingsutrymme, att låta barn få vara på 100 olika sätt istället för 2.” (Henkel & Tomicic, 2009)

3.2.1 Pojkar och flickors lekar

Danielsson och Jansson (2010) anser att det är skillnad på hur flickor och pojkar leker. Flickors lekar handlar ofta om att hantera konflikter och kunna leka i en grupp. Flickors lekar anses inte ha lika hög status som pojkars lekar. När pojkar leker är det ofta vildare lekar, de kan till exempel springa omkring med pinnar och låtsas att det är svärd. (Danielsson & Jansson, 2010, s. 31)

När barn leker tillsammans är det samspelet, materialet och de olika formerna som visar vad de kan göra. Om det i dagens läge fanns en lekfull jämställdhet skulle vi ha leksaker, istället för flick- och pojkleksaker. Sagorna skulle bli mera jämställda och alla barn skulle få vara med. När barnen leker skulle de ha chansen att både träna på finmotoriken och grovmotoriken, både kramas och brottas. Med lekfull jämställdhet skulle barnen få öva på och även känna sig trygga i olika roller samt öva på sin fantasi. (Henkel & Tomicic, 2009, s. 56)

3.3 Särartstänkande och likhetstänkande

Relationen mellan könen kan ses på två olika sätt och man kan välja hur man betonar likheterna eller olikheterna. De två olika sätten är särartstänkande och likhetstänkande. När det pratas om särartstänkande menas det att kvinnor och män i grunden är olika. De är olika i både beteende och i sina egenskaper. De här olikheterna ska inte eller kan inte ändras på, de är biologiska och därför ska pojkar och flickor bemötas på olika sätt i skolan och på förskolan. Pojkar och flickor har olika behov och de behoven ska bemötas därefter. (Olofsson, 2007, s. 30)

I den amerikanska boken ”Män är från Mars, kvinnor är från Venus”, som är skriven av John Gray, finns det tydliga exempel på särartstänkande. Gray beskriver mannen och kvinnan som två olika individer som måste lära sig att leva tillsammans. I Grays bok behandlas skillnaden mellan kvinnor och män på ett väldigt traditionellt sätt. Gray menar att kvinnorna är känslomässigt styrda och att männen är rationella. Likhetstänkande är när man tänker att det manliga och kvinnliga bara är en social konstruktion. Det betyder att flickor och pojkar i grunden är lika, men de förväntningar som samhället har på pojkar och flickor formar dem. Pojkar och flickor beter sig enligt de förväntningar som finns på könen. (Olofsson, 2007, s. 30)

Eva Magnusson (1998) ser på det här med kön på ett liknande sätt. Magnusson pratar om olika principer som styr samtalet i vardagen. De två olika principerna är ”principen om kön som skillnad” och ”principen om kön som neutralt”. När man ser på könen som naturgivna egenskaper pratar man om principen om kön som skillnad. Man resonerar alltså att: ”Män har mer makt och tjänar mer pengar beror helt enkelt på att de är dugligare och mer lämpade för höga poster i samhället”. När Magnusson pratar om principen om kön som neutralt så menar hon att könen inte har någon betydelse. När man har en sådan inställning så kan det hända att man inte bryr sig om att kvinnor och män lever under olika villkor. Det finns de som tänker att: ”Eftersom vi lever i ett jämställt samhälle så är det väl bara för kvinnor/flickor att ta för sig. Och skulle det vara så att pojkar tar mer plats än flickor i klassrummet så är det väl bara för flickorna att slå näven i bordet”. Eva Magnusson menar då att man inte har tagit

hänsyn till att förväntningarna på könen är olika. För att om en flicka skulle slå näven i bordet och säga ifrån skulle hon bemötas av negativa reaktioner. (Olofsson, 2007, s. 30-31)

4. Samling i förskolan

Samlingarna på daghem är till för barnen. En samling är bra för att samla alla barnen på ett och samma ställe och ge dem en chans att bli sedda och bekräftade. Andra fördelar med att ha samlingar är för att det är ett bra tillfälle att lära barnen olika saker. Barnen lär sig till exempel att lyssna på andra, att vänta på tal tur och att visa respekt till andra. Men det är också ett bra tillfälle att lära barnen att stå inför en grupp och prata eller berätta någonting. I samlingen så sjunger deltagarna ofta, lyssnar på musik eller har olika ramsor. På det sättet får barnen utveckla sitt språk och att uttrycka sig verbalt. Samlingen är också ett väldigt bra tillfälle att förbereda barnen för vad som kommer att hända under dagen eller kanske till och med förbereda dem för skolstarten. (Olofsson, 2010, s. 47-48)

Samlingar behövs alltså för att få en gemenskap i barngruppen. Det känns även tryggt och bra för barnen att veta att de tillhör en grupp. Gruppen kan tillföra glädje och dynamik. Samlingarna ska vara spännande, lustfyllda och barnen ska få möjlighet att sjunga, leka och berätta sagor. Att bli bekräftad under samlingarna ökar barnens självkänsla. (Olofsson, 2010, s. 131)

Samlingarna är som sagt en bra förberedelse inför skolan. Barnen lär sig att de ska lyssna på läraren och göra som läraren säger. Att uppmärksamma barnen i samlingen är viktigt. När ett barn är borta uppmärksammas detta av pedagogen. Sedan när barnet har kommit tillbaka ska pedagogen även uppmärksamma det så att barnet känner sig betydelsefullt. (Eidevald, 2011, s. 131)

4.1 Genusstärkande samlingar

”Man kan ofta se att om en tjej berättar något och en pojke avbryter så blir hon tyst. Inte många tjejer säger ifrån, NU PRATADE JAG! Som tjej måste man ha stor fördel för att kunna säga ifrån, stor pondus för att våga sätta sig över pojkarna. Det är individuellt men i stort sätt ser det ut så här. /.../ Flickorna är ju olika individer och därför är det olika men generellt sett så skruvar de på sig, är blyga och man får som känna av om de vill säga något.” (Lidman & Öhlund, 2007, s. 18) (Olofsson, 2010, s. 80)

Det är förskolepedagogerna Karin och Lotta som har uttalat sig om samlingar och flickor och pojkar. Flickor tar en mer tillbakadragen roll när en pojke säger något. Den enkla lösningen på det här skulle vara att flickorna börjar slå näven i bordet och säga ifrån. Det finns forskning (Granlund, 2001) som har visat att pedagoger har mindre överseende när flickor tar utrymme i samlingar. Det är därför flickor snabbare blir nedtystade av pedagogerna i samlingen. I en genusforskning som har gjorts, har det kommit fram att pojkar hörs och syns mycket mer i samlingarna än vad flickor gör. Det här resulterar i att de får mycket mera uppmärksamhet av pedagogerna än vad flickorna får. Pojkarna har också en större tendens att bryta mot regler i samlingar än vad flickor har. (Olofsson, 2010, s. 80) I samma forskning framkom även att pojkarna blir behandlade som individer i samlingen men flickorna behandlas som grupp. Det är många pedagoger som tycker att det är roligare och mer spännande att arbeta med pojkar, fast de kan tycka att de är jobbiga. Många undersökningar visar även att många pedagoger ser ner på flickkulturen och vad den står för. (Guldbrandsen, 1999)

Andra genusforskningar visar också att flickor inte syns lika mycket i aktiviteter som vuxna är med och styr. Det är samma sak i skolan. Det är pojkarna som får mer tid att tala än vad flickorna i klassen får. (Molloy, 1987) De traditionella könsmönstren sitter så djupt i oss så att man nästan blir könsblind och därför bemöter barnen på det sättet som vi gör. (Olofsson, 2010, s. 81)

När det är samling på ett daghem och man väljer att följa den manliga normen så visar man automatiskt till barnen vilket kön som är viktigast. För att kunna arbeta så jämställt som möjligt måste pedagogerna se allas lika värde och öka valfriheten. Om pedagogerna bryter

de typiska könsschablonerna som finns har barnen större möjlighet att utveckla sin egen personlighet utan att tänka på de stereotyper som finns. I samlingar som är jämlika ser man att både pojkar och flickor får lika mycket uppmärksamhet. (Olofsson, 2010, s. 83)

4.1.1 Vem får prata?

Barn tillbringar en stor del av sin tid på daghem och förskola. De tillbringar oftast mera tid på daghemmet än vad de gör med egna föräldrar under vaken tid. På daghemmet formas barnen, bygger identiteten och lär känna sig själv och andra. På daghemmet lär sig barnen tal och språk, och att samspela med andra. Barnen blir också flickor och pojkar under denna tid. (Henkel & Tomicic, 2009, s. 204)

Enligt Henkel och Tomicic har flickor både ett större ordförråd och får mera träning i att kommunicera med andra, trots detta dominerar pojkarnas talan i förskolan. Om pedagogerna ger de ivriga barnen uppmärksamhet direkt skapas det tillfällig lugn och ro. Detta är enklare än att låta dem träna på att vänta på sin tur. När barn, oftast pojkar, är otåliga kan detta uppfattas som charmigt och att de har en stark drivkraft. Som pedagog signalerar vi omedvetet att de som väntar på sin tur inte har lika viktiga saker att berätta. Pojkar får oftast avbryta andra, medan flickor sitter tysta och lyssnar, samt väntar på sin tur, en tur som kanske aldrig ges. (Henkel & Tomicic, 2009, s. 101)

5. Metod och tillvägagångssätt

I detta kapitel skall vi redogöra för valet av metod och tillvägagångssätt. Vi kommer att redogöra varför en kvalitativ studie är den mest lämpliga metoden för just vårt lärdomsprov, och vad en kvalitativ studie går ut på. I detta kapitel tar vi också upp valet av respondenter och hur vi skyddar deras identitet. Vi valde att både göra observationer och intervjuer, på två olika daghem i Österbotten. Vi har sammanlagt gjort tio observationer i fyra olika barngrupper och fem olika intervjuer med sju personer inom daghemmen.

5.1 Val av metod

Den kvalitativa forskningsmetoden försöker inte pröva om informationen är giltig på ett generellt sätt. Det centrala i den kvalitativa metoden är att med hjälp av insamling av information få en bättre och djupare förståelse av det problem som forskaren studerar. Den kvalitativa metoden kännetecknas av närheten till den källa forskaren hämtar informationen från. (Holme & Solvang, 1991, s. 14)

Vi har valt en kvalitativ undersökningsmetod för att vi anser att det passar bäst till vår undersökning. Eftersom vi har gjort intervjuer med personalen på daghemmen och observerat barnen på daghemmen i samlingar passade en kvalitativ undersökningsmetod bättre än en kvantitativ undersökningsmetod. På grund av att vi har valt att använda oss av en kvalitativ undersökningsmetod så var det lättare att ställa följdfrågor under intervjuerna och få igång diskussioner. Det här gällde speciellt under gruppintervjuerna.

5.2 Observationer

En observation ställer stora krav på forskaren, forskaren skall genom att se, höra och fråga förstå vad det är som sker. En observation innebär att forskaren är tillsammans i den grupp som undersöks i en längre tid, på grund av detta är denna metod den som är mest intim av alla undersökningsenheter. En observationsstudie ställer de högsta etiska kraven på

forskaren. Genom observationer försöker forskaren se livssituationen för personerna som deltar i observationen. Detta genom att forskaren kommer in på privata områden gällande personerna som deltar i undersökningen. Forskaren kan komma att utlämna information om undersökningspersonerna som de inte vill ska bli offentliga. (Holme & Solvang, 1991, s. 110)

En observation kan göras både som dold eller öppen. I en öppen observation är undersökningspersonerna medvetna om och har accepterat att det görs en observation. De förstår att forskaren kartlägger vissa faktorer som handlar om gruppens sätt tillsammans. Motsatsen till öppen observation är en dold observation. Den dolda observationen kan senare delas upp i två olika delar. Den första är att forskaren inte alls har någon kontakt med personerna i undersökningen, och den andra observationen är att forskaren deltar i gruppen men undersökningspersonerna vet inte att forskaren gör en undersökning. Dessa två observationer är väldigt problematiska av etiska skäl, därför skall man vara väldigt försiktig med att använda denna metod. (Denscombe, 2009, s. 111)

Vi har gjort en öppen observation där föräldrarna har godkänt att barnen deltar i undersökningen. Vi har sänt hem blanketter (bilaga 1) till föräldrarna där de fick godkänna eller inte godkänna att barnen deltog i undersökningen. Föräldrarna hade en två veckors period att bestämma om barnen fick delta, och senare lämna in blanketten. Vi ville gärna ha underskrift av alla föräldrar även om barnen inte fick delta. Föräldrarna hade möjlighet att ta kontakt med oss om de hade frågor angående observationerna. Vi gav ut blanketterna åt 69 barn och deras föräldrar, utav dessa 69 barn fick 62 barn delta i undersökningen.

Vi gjorde åtta observationer, fyra observationer på vardera daghem. Observationerna gjordes under samlingarna som grupperna hade på förmiddagen. Under observationerna satt vi forskare en bit utanför ringen. Tiden på observationerna varierade från allt mellan 10 minuter till 20 minuter. Under observationerna noterade vi alla de barn som fick delta, hur de betedde sig under samlingen. Vi använde oss av olika förkortningar (P, A, R) för att senare kunna sammanställa hur barnen betedde sig och se om det finns någon skillnad mellan könen eller

om det är individuellt. Dessa förkortningar står för, P= pratar (ex. pratar med grannen), A= avbryter (avbryter andra barn eller pedagogen) och R= rör på sig (ex. går bort från samlingsgruppen, snurrar runt på stolen).

5.3 Intervjuer

Intervjuer kan vara lockande och låta intressanta för forskare, på grund av att man tänker att det inte behövs så stor utrustning, utan bara att forskaren kan föra en konversation. Detta är inte hela sanningen, en intervju är mycket mera än en konversation. En intervju innehåller flera olika antaganden och kunskaper om situationerna i fråga. (Denscombe, 2009, s. 231)

När intervjurespondenterna har gett sitt tillåtande att delta görs det under tre olika förutsättningar. Det första är att respondenterna har gett sitt godkännande att delta i intervjun. Det är mycket viktigt för forskaren att respondenten har gett sitt tillåtande och att det inte används någon hemlig bandinspelning under intervjuerna. Den intervjuade måste även vara medveten om att informationen används i forskningssyfte. Den andra förutsättningen för en forskningsintervju är att den intervjuades ord är dokumenterade. Den intervjuade kan själv bestämma om hans eller hennes ord får offentliggöras eller att orden inte tillskrivs denna person utan är anonymt. Den tredje förutsättningen för forskningsintervjun är att forskaren bestämmer ordningen för diskussionen. Begreppet intervju är en underförstådd överenskommelse att forskaren styr diskussionens riktning. (Denscombe, 2009, s. 231)

Vi har använt oss av både personliga intervjuer samt gruppintervjuer. Här nedan kommer vi att berätta lite mera ingående om dessa intervjuers tillvägagångssätt. Intervjufrågorna finns att tillgå i slutet av lärdomsprovet som en bilaga (bilaga 2).

Personliga intervjuer sker mellan forskaren och en respondent. Personliga intervjuer är väldigt populära, mycket på grund av att de är lätta att arrangera. Det gäller att hitta en bra

tidpunkt där båda parterna har tid att sitta ner och göra intervjun. Synpunkterna som tas upp under intervjun kommer från endast en källa, respondenten, det är bra för forskaren. En personlig intervju är också väldigt enkel att föra och kontrollera för forskaren samt enklare att renskriva när det bara är en person som talar åt gången. (Denscombe, 2009, s. 235)

Det finns dock nackdelar med personliga intervjuer då forskaren bara får en synpunkt. I gruppintervjuer får forskaren oftast flera olika synpunkter eftersom flera intervjuas på samma gång och respondenterna kan ha olika åsikter. Om antalet respondenter ökar blir också resultatet mera representativt. Variationen och erfarenheten ökar desto mera respondenter som deltar i undersökningen och i detta fall intervjuerna. En gruppintervju blir oftast som en gruppdiskussion och respondenterna kan få höra om nya synpunkter och kan också få stöd för sina egna synpunkter. (Denscombe, 2009, s. 236-237)

På båda daghemmen har vi använt oss av gruppintervju och personlig intervju, det blev så helt omedvetet, just på grund av vad som passade bäst för pedagogerna vid tillfället för intervjuerna. Respondenterna fick ta del av intervjufrågorna innan själva intervjun gjordes. På detta vis kanske respondenterna var bättre förberedd för intervjun. Intervjuerna bandades in, alla respondenter var medvetna om detta och hade godkänt användningen av bandspelaren. Vi forskare renskrev intervjuerna och senare raderade bandinspelningen så att alla respondenter fick vara anonyma. Intervjuerna bestod av sju olika frågor, men vissa intervjuer ledde till mera diskussion och svar på andra frågor kring ämnet.

En intervju gjordes på avdelningen medan barnen lekte, detta kanske påverkade respondenterna eftersom barn kom med jämna mellanrum och behövde hjälp. Resten av intervjuerna gjordes i enskilda rum. Intervjuernas längd varierade beroende på om det en personligintervju eller en gruppintervju som gjordes. Personintervjuerna tog mellan fem minuter – tio minuter, medan gruppintervjuernas längd kunde variera mellan 15 minuter – 25 minuter.

5.4 Respondenter

När vi valde vilka respondenter vi ville ha med i vårt lärdomsprov gjorde vi något som enligt Holme & Solvang (1997, s. 183) kallas för bekvämlighetsurval. Vi valde detta på grund av att det var mest passade för vår undersökning. Under undersökningsprocessen använde vi oss av bekvämlighetsurvalet på grund av att det var det alternativet som var mest praktiskt att genomföra. Vi tog kontakt med alla respondenter personligen och de valde själva om de ville delta eller inte. Intervjuerna gjordes i en sådan miljö att alla parterna kände sig bekväma. Vi var alla också bekanta för varandra, vilket vi också tyckte ledde till en bättre diskussion. Vi skribenter gjorde intervjuerna var för sig på varsitt daghem. De olika yrken som respondenterna representerade var barnträdgårdslärare, lärare, barnskötare, närvårdare och daghemsföreståndare. Respondenterna hade arbetserfarenhet från allt mellan 1,5–35 år, vi anser att vi fick olika åsikter i intervjuerna och en bredare information på grund av respondenternas olika bakgrund och erfarenhet i arbete med barn. Barnens deltagande i undersökningen gjordes genom en blankett som föräldrarna fick skriva under och ge sitt godkännande.

5.5 Sekretess

Vi ville skydda respondenternas identitet genom att se till att ingen kan koppla samman barn, personal, ort, eller likande med svaren i undersökningen. Vi kommer inte att nämna några namn, åldrar eller barngrupper, inte heller personalens namn, ålder eller utbildning. Vid intervjutillfällena nämnde vi tydligt att de är anonyma och att det som bandas in senare kommer att raderas. Vi skickade också hem tillåtelseblanketter till föräldrarna, där de fick ge sitt godkännande till att barnen fick delta i undersökningen. All information som vi har fått in kommer senare att förstöras. Undersökningen har gjorts i två olika kommuner och vi har både fått skriftliga och muntliga lov av kommunernas barnomsorgschefer. Vi kommer inte att bifoga dessa i lärdomsprovet på grund av sekretessen, men loven finns att visas om så behövs.

6. Resultatredovisning

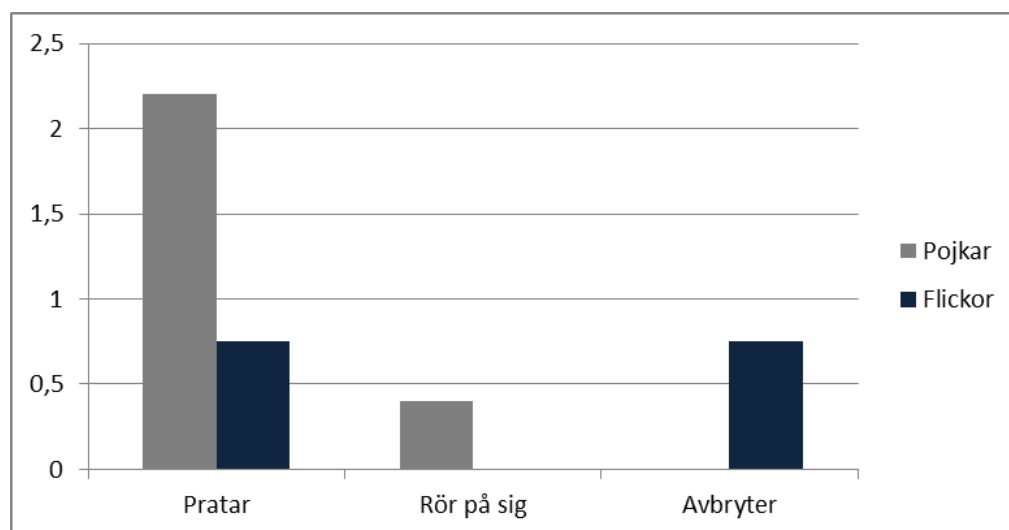
I detta kapitel kommer vi att redovisa för vårt resultat av undersökningen, både observationerna i samlingen och intervjuerna med personalen. Vi kopplar samman resultatet med syftet för att se om vi har fått svar på de frågor som vi söker svar på. De centrala frågeställningarna för vår undersökning var att undersöka om det är pojkar eller flickor som avbryter och stör under samlingar, om pedagogerna ser någon skillnad mellan pojkar och flickors beteende förr och nu samt om pedagogerna upplever att det finns en skillnad mellan pojkar och flickor beteendemässigt. Vi har valt att dela in redovisningen i observationer och intervjuer för att få en överskådlig bild över undersökningsresultatet.

6.1 Resultat av observationerna

Här nedan kommer vi att redogöra för hur observationerna har gått till och hur många barn som har deltagit under enskilda observationer. Observationerna har varierat mellan 10 minuter till 20 minuter beroende på vad pedagogerna har haft för uppgifter just för denna samling. Samlingarna har varierat, mycket beroende på vilken ålder barnen är i. De yngre barnens samlingar gick oftast ut på att sjunga sånger, läsa sagor, se vilka barn som är på dagis/lediga. De yngre grupperna gick igenom vad som skulle hända under dagen och till exempel vilka kläder barnen skulle klä på sig när de skulle gå ut, de fick också i uppgift att ta reda på vilken mat som skulle serveras den dagen. De äldre barnens samlingar var till stor del mycket lika som de yngre barnens samlingar, men deras var lite mera utmanande, de skulle själva säga vilken dag, månad och år, samt ta hand om tavlan osv. Samlingarna som vi har observerat har varit morgonsamlingar (när barnen just kommit till dagis) och samling innan maten. Under samlingarna har 1-3 stycken pedagoger deltagit.

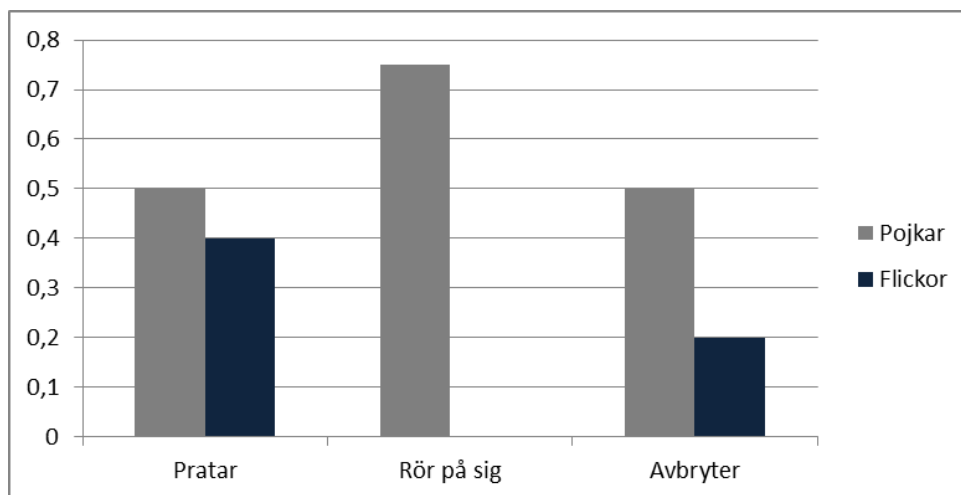
Under samlingarna har vi observerat när barnen pratar, rör på sig och avbryter. Detta har vi gjort med ett schema och skrivit upp när ett barn har gjort något av dessa. Senare när vi har gjort tabellerna har vi räknat ut till exempel hur många gånger ett barn avbryter/samling. Detta har vi gjort på det viset att vi räknade ut hur många pojkar respektive flickor som deltog i samlingen, senare räknade vi ut hur många gånger pojkarna/flickorna pratade under samlingen och dividerade detta med hur många pojkar/flickor som deltog för att få ett

medeltal på hur många gånger pojkarna/flickorna pratade under samlingen. Till exempel, 10 gånger under denna samling avbröt pojkarna, och under samlingen deltog 5 pojkar, $10/5=2,0$. Så det betyder att varje pojke pratade två gånger under samlingen. Det är inte hela sanningen eftersom vissa barn aldrig avbröt, pratade eller rörde på sig under samlingarna, och andra barn var mera aktiva, vi kommer att redogöra för det under varje enskild tabell.

Figur 1.

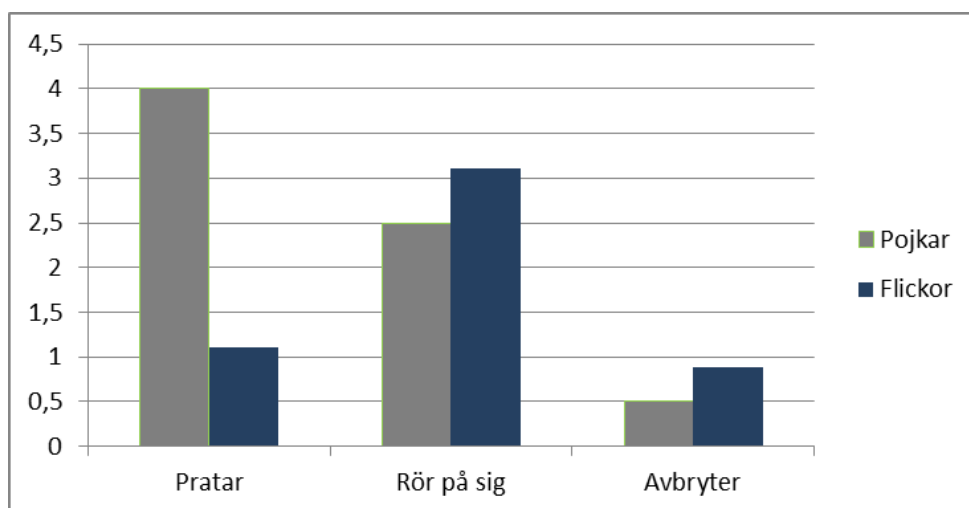
I denna samling deltog fem pojkar och fyra flickor. I medeltal pratade pojkarna 2,2 gånger, rörde på sig 0,4 gånger och avbröt 0 gånger. Under denna samling var ingen av pojkarna särskilt avvikande. Det var fyra flickor som deltog, i medeltal pratade flickorna 0,75 gånger, rörde på sig 0 gånger och avbröt 0,75 gånger. För flickorna var det heller ingen som var särskilt avvikande för denna samling.

Figur 2.

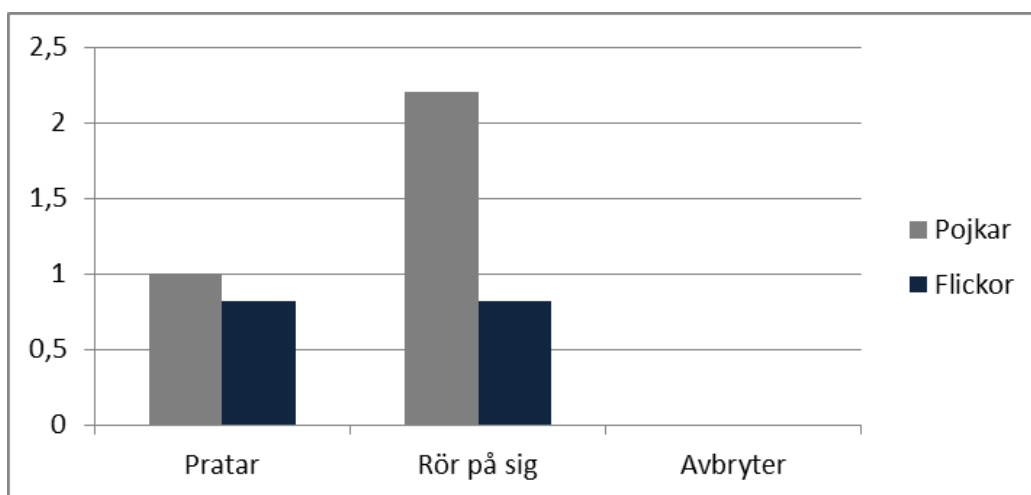
I denna samling deltog fem pojkar och fyra flickor. I medeltal pratade pojkarna 0,5 gånger, rörde på sig 0,75 gånger och avbröt 0,5 gånger. Under denna samling var ingen av pojkarna särskilt avvikande. Det var fyra flickor som deltog, i medeltal pratade flickorna 0,4 gånger, rörde på sig 0 gånger och avbröt 0,2 gånger. För flickorna var det heller ingen som var särskilt avvikande för denna samling.

Figur 1 och figur 2 är samma barngrupp, på två olika dagar.

Figur 3.

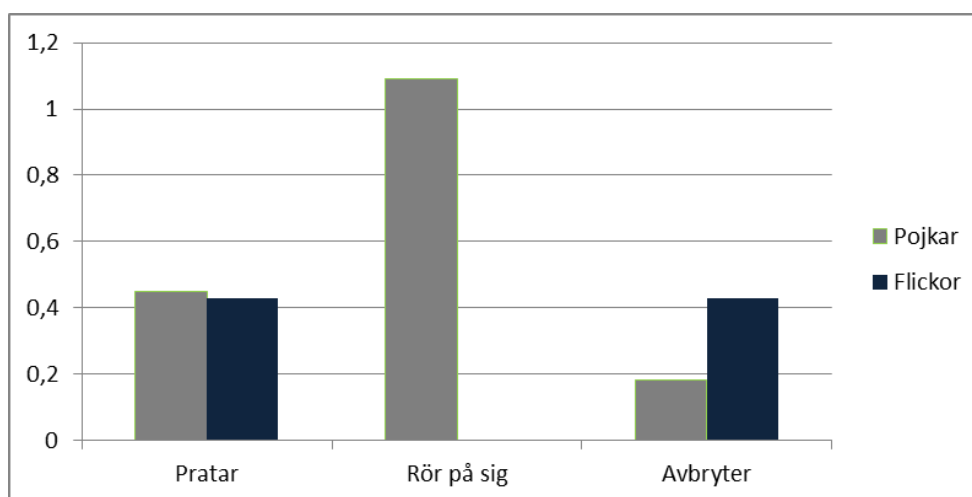
Under denna samling deltog två pojkar och 9 flickor. I medeltal pratade pojkarna 4 gånger, rörde på sig 2,5 gånger och avbröt 0,5 gånger. Under denna samling var ingen av pojkarna särskilt avvikande. Det var 9 flickor som deltog, i medeltal pratade flickorna 1,11 gånger, rörde på sig 3,11 gånger och avbröt 0,89 gånger. För flickorna var det lite mera avvikande, i denna samling var det speciellt två flickor som krävde mera uppmärksamhet under samlingen.

Figur 4.

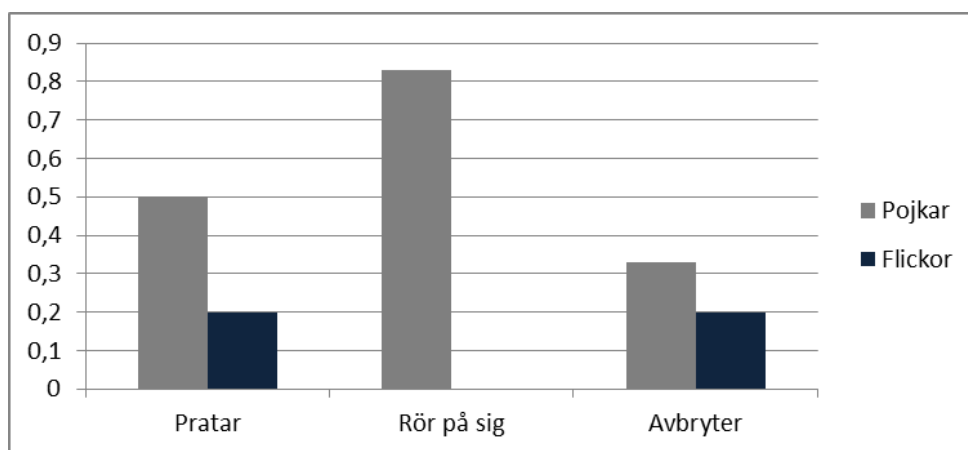
Under denna samling deltog fem pojkar och 11 flickor. I medeltal pratade pojkarna 1 gång, rörde på sig 2,2 gånger och avbröt 0 gånger. Under denna samling var ingen av pojkarna speciellt avvikande. Det var 11 flickor som deltog, i medeltal pratade flickorna 0,82 gånger, rörde på sig 0,82 gånger och avbröt 0 gånger. För flickorna var det heller ingen av barnen som var speciellt avvikande för denna samling.

Figur 3 och figur 4 kommer från två olika observationer i samma barngrupp.

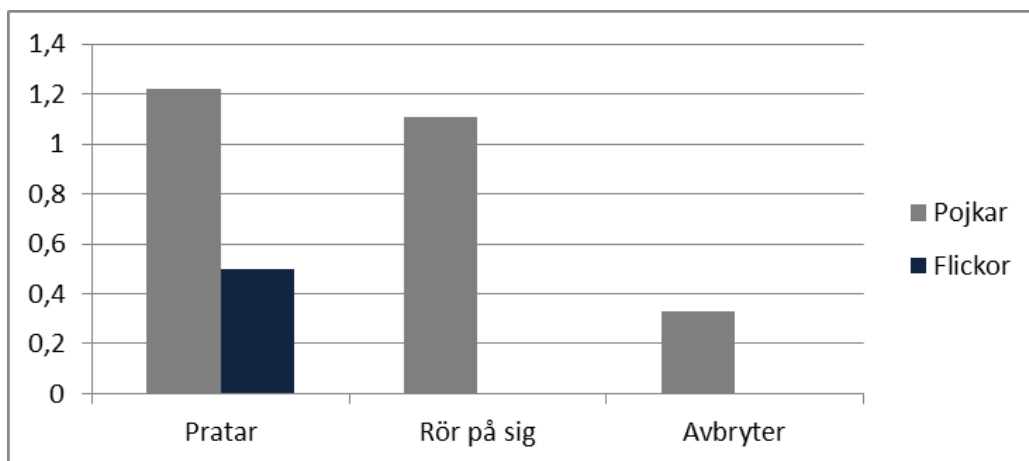
Figur 5.

Under denna samling deltog 11 pojkar och 7 flickor. I medeltal pratade pojkarna 0,45 gånger, rörde på sig 1,09 gånger och avbröt 0,18 gånger. Under denna samling var ingen av pojkarna speciellt avvikande. Det var 7 flickor som deltog, i medeltal pratade flickorna 0,43 gånger, rörde på sig 0 gånger och avbröt 0,43 gånger. För flickorna var det mer än hälften som var lugnare under samlingen.

Figur 6.

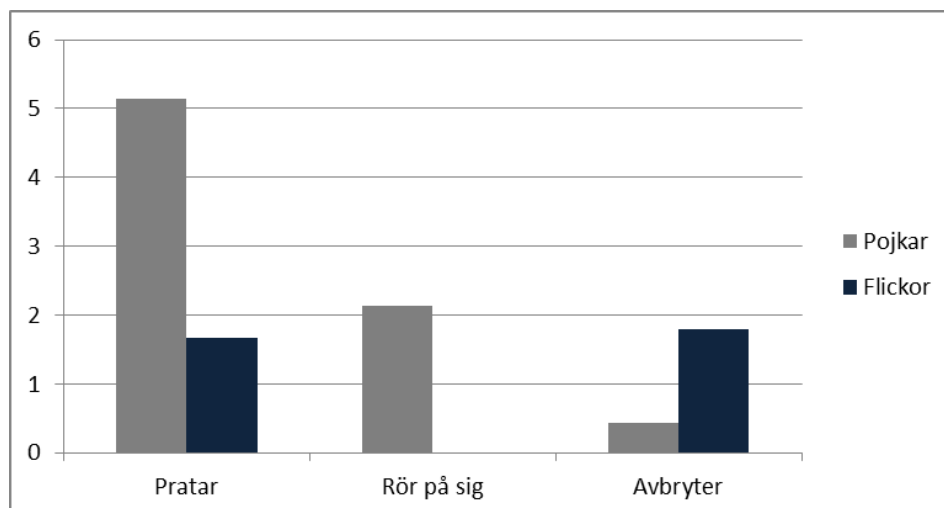
I denna samling deltog 12 pojkar och fem flickor. I medeltal pratade pojkarna 0,5 gånger, rörde på sig 0,83 gånger och avbröt 0,33 gånger. Under denna samling var ingen av pojkarna speciellt avvikande. Det var fem flickor som deltog, i medeltal pratade flickorna 0,2 gånger, rörde på sig 0 gånger och avbröt 0,2 gånger. För flickorna var det heller ingen som var speciellt avvikande under denna samling.

Figur 7.

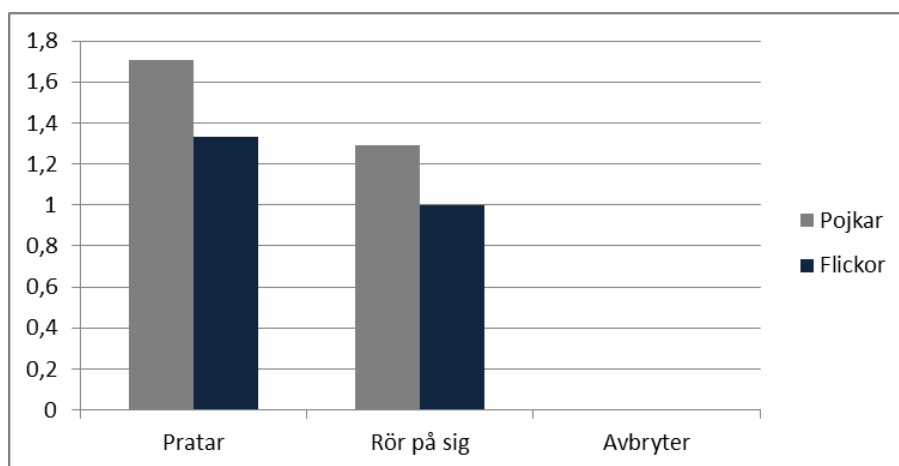
I denna samling deltog 9 pojkar och fyra flickor. I medeltal pratade pojkarna 1,22 gånger, rörde på sig 1,11 gånger och avbröt 0,33 gånger. Under denna samling var ingen av pojkarna speciellt avvikande. Det var fyra flickor som deltog, i medeltal pratade flickorna 0,5 gånger, rörde på sig 0 gånger och avbröt 0 gånger. För flickorna var det ingen som var speciellt avvikande.

Figureerna 5,6 och 7 är samma barngrupp, tre observationer från olika dagar.

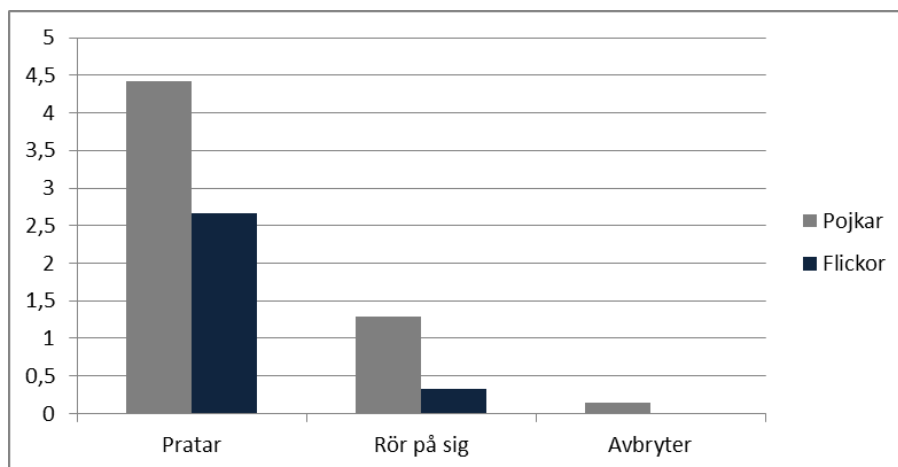
Figur 8.

Under denna samling deltog 7 pojkar och tre flickor. I medeltal pratade pojkarna 5,14 gånger, rörde på sig 2,14 gånger och avbröt 0,43 gånger. Under denna samling var det två pojkar som krävde lite mera uppmärksamhet. Det var tre flickor som deltog, i medeltal pratade flickorna 1,67 gånger, rörde på sig 0 gånger och avbröt 0 gånger. För flickorna var det ingen som var särskilt avvikande för denna samling.

Figur 9.

Under denna samling deltog 7 pojkar och tre flickor. I medeltal pratade pojkarna 1,71 gånger, rörde på sig 1,29 gånger och avbröt 0 gånger. Under denna samling var det en pojke som krävde mera uppmärksamhet. Det var tre flickor som deltog, i medeltal pratade flickorna 1,33 gånger, rörde på sig 1 gånger och avbröt 0 gånger. För flickorna var det ingen som var speciellt avvikande för denna samling.

Figur 10.

Det var 7 pojkar och tre flickor som deltog under denna samling. I medeltal pratade pojkarna 4,42 gånger, rörde på sig 1,29 gånger och avbröt 0,14 gånger. Under samlingen var det speciellt en pojke som krävde mera uppmärksamhet. Det var tre flickor som deltog, i medeltal pratade flickorna 2,67 gånger, rörde på sig 0,33 gånger och avbröt 0 gånger. För flickorna var det ingen som var speciellt avvikande för denna samling.

Figureerna 8,9, och 10 är observationer från den sista barngruppen.

Det vi har kommit fram till efter våra observationer och när vi gick igenom vårt resultat är att det inte beror på vilket kön ett barn har. Skillnader på barns beteende i samlingar är individuella. I resultatredovisningens olika diagram framkommer det inte enskilda barns beteende. I vårt insamlingsdata från observationerna ser vi tydligt att det inte beror på vilket kön barnet har. Under våra observationer var det några barn som krävde mer uppmärksamhet än andra och det var inte könsrelaterat, utan individuellt.

6.2 Resultat av intervjuerna

Vi har intervjuat personalen på de två daghem vi gjort undersökningarna. Vi ville få en bredare bild av hur pedagogerna upplever skillnaderna mellan pojkar och flickor på daghem. Finns det någon skillnad mellan barnen? Är det skillnad från förr och nu? Den inledande frågan var om pedagogerna ser någon skillnad på barnen från förr och nu? Och vad de tror att orsakerna till ett oroligt beteende är?

”Jag tycker att jag ser stor skillnad från förr och nu, jag tycker att barnen är oroligare nu.”

”Jag tycker inte det är någon skillnad från förr och nu.”

”De här senaste åren så har nog pojkarna varit de som har varit mer oroliga. Och flickorna har suttit snällt och väntat på att vi får börja. Så då börjar man fundera på varför det är så här år efter år.”

På frågan om pedagogerna ser någon skillnad från förr och nu på barnen fick vi varierande svar. Det var några pedagoger som tyckte att de såg en skillnad på barnen, bland annat att de är mycket mer oroliga idag. Några pedagoger tyckte inte att de såg någon skillnad alls. Vissa respondenter har jobbat en längre tid med barnen och kanske därför har det kunnat se en skillnad. De pedagoger som arbetat med yngre barn (1-3 år) tyckte inte att de såg någon skillnad på barnens beteende. Det var pedagogerna som arbetat med äldre barn som hade märkt av en skillnad. Några kommentarer på vad pedagogerna har ansett om oroliga barn:

”Där kommer uppfostran in igen, barnen skall vara med på så mycket och vara överallt. De har ju fullspäckade kvällsprogram, de hinner aldrig vara sig själva och vara hemma, de får så mycket intryck. Men inte vet jag om det är en orsak till att de är oroliga.”

”(--)) så finns det också sådana barn där föräldrar anser sin tid så jätte viktig att barnen får för lite tid där hemma, de vill hela tiden ha uppmärksamhet, ex ”si va ja gör?” för att föräldrarna inte har tid med dem.”

Några av pedagogerna pratade om barnens fritid och hur mycket program barnen har efter att de kommer hem från dagis, till exempel träningar och hälsa på mor- och farföräldrar. Det

var några av pedagogerna som påpekade att vara på dagis kan jämföras med vuxnas arbete. Det blir tungt för barnen att vara på dagis långa dagar med mycket ljud och många olika aktiviteter. Därför skulle det vara bra för barnen om de får lugn och ro när de kommer hem från dagis på eftermiddagen.

Under intervjuerna diskuterade vi om pedagogerna tror och tycker att det finns en skillnad mellan pojkar och flickor på daghem. Också här fick vi varierande svar av respondenterna.

"Det är ju inte alltid så, men överlag så är det så. En grupp som jag hade så var det fem flickor och fem eller sex pojkar och alltid så satt de fem flickorna och väntade på när vi skulle börja. När har pojkarna slutat så vi kan börja på (flickorna satt och väntade). Varför blir det så. Pojkarna kanske är omognare i förskoleåldern, det kanske är en orsak."

"De får inte tillräckligt med uppmärksamhet, och då kan jag höra att jag säger: Ja men titta nu sitter flickorna här och väntar på er igen. Men hur bra det är att jag säger så vet jag inte, men faktum är ju att det är så, det känns så orättvist mot flickorna att de inte fick höra sagan för att man säger till pojkarna."

"Jag tycker att det kommer upp mera diskussioner med de här 5-6 åringarna. Ifjol vet jag att det var ganska mycket diskussioner i förskolan, t.ex. "nä, men inte kan du ju leka med barbieldockor, du är ju en pojke." Jag kommer ihåg att vi diskuterade det mycket vid mitt bord i maten ganska många gånger (---)"

De flesta respondenter tycker att de ser en skillnad mellan pojkar och flickor. Den här frågan var intressant att diskutera med pedagogerna. Vi fick många olika svar och synsätt på hur de ser på pojkar och flickor och vad de upplevt under sina år som de arbetat med barn. Diskussionerna kring skillnader mellan pojkar och flickor blev intensivare när frågan kom upp med de pedagoger som arbetar i barngrupper med äldre barn. Som vi konstaterat tidigare verkar pedagogerna inte tycka att det är så stor skillnad mellan pojkar och flickor när de är yngre (1-3 år).

"Äldre flickor sitter ju tystare, flickorna satt jättefint i en femårsgrupp och pojkarna var mer oroliga. Men när de är små skulle jag inte säga att det är någon skillnad på pojkar och flickor"

Det framkom tydligt att respondenterna inte ser någon skillnad mellan pojkar och flickor i yngre grupper. Pedagogerna som arbetar med de äldre barnen ser större skillnader mellan flickor och pojkar. Vi diskuterade också med pedagogerna vad de tror att skillnaden är.

"Ja, pojkar är ju pojkar. Såna attityder tycker jag att jag stöter på ganska ofta"

"Jag tror att det är både omognad, att pojkarna mognar kanske senare. Men även med samhället att man ganska snabbt omedvetet säger till flickor när de springer runt och är vildare. Men jag vet inte... inte vet jag med mig själv heller, men man kanske är lite att "ja men pojkar är lite vilda". Såna attityder finns mycket kvar tyvärr."

Under intervjuerna kom det fram att pedagogerna känner att de måste anpassa sig efter vad de säger till barnen. Det var vissa pedagoger som menade att de ibland kommer på sig själva att säga saker som är typiskt könsinriktat. Vi tycker att det är bra att pedagogerna själva reflekterar över sitt beteende och hur de pratar med barnen. Under intervjuens gång märkte vi att pedagogerna började reflektera över sitt eget arbetssätt.

"Man ska nog tänka efter själv mycket vad man säger. Det är de små sakerna som man ibland kan känna att nämen vad sa jag nu, som inte var okej och som gör att man har påverkat. Man måste nog tänka efter själv vad man säger."

"Det är där jag kan känna en irritation, för nu sitter flickorna här igen och väntar och all min tid går åt till pojkarna."

7. Slutdiskussion och kritiska granskning

I slutdiskussionen och den kritiska granskningen kommer vi att granska vårt lärdomsprov. Syftet med vårt lärdomsprov har varit att undersöka om det är pojkar eller flickor som avbryter och stör under samlingar, om pedagogerna ser någon skillnad mellan pojkar och flickors beteende förr och nu och om pedagogerna upplever att det finns en skillnad mellan pojkar och flickor beteendemässigt. När vi ser på resultaten och de centrala frågeställningarna i syftet så kan vi konstatera att det inte är en skillnad mellan könen, utan en individuell skillnad. Utgående från intervjuerna vi gjorde med pedagogerna var det några som tyckte att det är skillnad mellan pojkar och flickors beteende från förr och nu. Svaren var ganska varierande, men överlag tyckte de som arbetat med barn längre att det fanns en skillnad. Under intervjuerna kom det fram, utgående från vad pedagogerna hade för erfarenheter, att i barngrupper med yngre barn ser man ingen skillnad mellan pojkar och flickor. Men i de äldre barngrupperna kan man se en tydligare skillnad mellan pojkarna och flickorna enligt pedagogerna.

Utgående från de figurer vi gjort från observationsmaterialet så kan vi konstatera att skillnaden mellan pojkar i sig är större, som till exempel under vissa samlingar har vi sett att pojkarna var mera aktiva och sökte mera uppmärksamhet på det ena daghemmet. I den barngrupp där det fanns mer flickor var pojkarna mera aktiva än i den grupp där det fanns mindre flickor. När vi sedan ser på figurerna och fokuserar på hur flickorna har betett sig under samlingarna, kan vi konstatera att det inte skiljer speciellt mycket på flickorna i sig i samlingarna. Utgående från figurerna ser det ut som att det är pojkarna som överlag stör mer under samlingar. Men när vi ser på vårt egna material ser vi att det alltid är samma pojkar som stör under samlingarna. Det här gäller även med flickorna, det var alltid samma flickor som störde. Det här tyder på att det är individuellt och inte beror på vilket kön barnen har. Resultatet kan variera på grund av att vi var två stycken som observerade på olika tillfällen.

Eftersom det alltid var samma barn som störde under samlingarna började vi fundera på vad det kan bero på. Som det framkom i intervjuerna trodde några av pedagogerna att det kan bero på hur mycket uppmärksamhet barnet får i hemmet, alltså att barnen söker

pedagogernas uppmärksamhet på daghemmet för att de inte har fått den uppmärksamhet de behöver hemma. Andra orsaker som kan ha spelat in är hur pedagogerna hanterade de olika ”stökiga” situationerna i samlingen. Några av pedagogerna var mer toleranta när barnen rörde på sig, avbröt eller pratade, medan andra pedagoger satte stopp för det direkt.

Vi valde att skriva om pojkar och flickors beteende i samlingar eftersom båda är intresserade av genus och jämställdhet. Genus och jämställdhet har i flera år varit aktuellt och speciellt i Sverige har frågor kring genus och jämställdhet väckt många diskussioner. Vi valde att göra intervjuer med pedagogerna för att få höra hur de upplever skillnaden mellan pojkar och flickor. Under intervjuerna fick vi en ganska klar bild på hur pedagogerna upplever barnen i samlingar och på daghemmet.

I teoridelen redogjorde vi också kort för hur pojkar och flickor leker. När vi gjorde intervjuerna med pedagogerna kom det ofta upp hur pojkar och flickor leker och hur pedagogerna upplever deras lek, trots att vi inte hade det som en fråga. Pedagogerna menade att pojkar ofta leker mera ”aggressiva” lekar. Det innebär att de leker mera skjutlekar och pedagogerna trodde att det kan bero på att de påverkas av till exempel av olika datorspel. När det gäller flickornas lekar hade pedagogerna märkt att de ofta leker lite lugnare lekar och leker mer i par. Nu i efterhand har vi konstaterat att det skulle ha varit intressant att observera barnens lek eftersom det kom upp i intervjuerna som vi gjorde med pedagogerna. Även i den teorin som vi har tagit del av har det kommit upp mycket om lekar och om hur pojkar och flickor leker.

De intervjuer som vi har gjort, har vi gjort på två olika daghem i Österbotten. Vi intervjuade daghemspersonalen och vi har använt oss av personliga intervjuer och grupp intervjuer. Pedagogerna hade olika utbildningar, allt från närvårdare, barnskötare, lärare, socionomer och förskolelärare. Respondenterna hade arbetserfarenhet allt från 1,5–35 år. Det här tyckte vi var bra eftersom vi fick bredare svar på våra frågor eftersom alla hade olika utbildningar och de hade alla arbetat olika länge med barn, detta gjorde också att svaren var varierande.

Här nedan kommer vi att diskutera vad vi skulle ha kunnat göra annorlunda och vad vi är nöjda över i vårt lärdomsprov. I överlag är vi nöjda med de resultat som vi har fått, men det finns några saker som vi har konstaterat nu i efterhand att vi kunde ha gjort annorlunda. Under lärdomsprovsprocessen har vi kört fast några gånger och blivit tvungna att stanna upp och fundera över hur vi ska gå vidare och frågat om hjälp av våra handledare.

Under intervjuerna märkte vi att de frågor som vi hade till intervjuerna var ganska lika. Vi märkte också på respondenterna att de hade lite svårt att svara på frågorna för de liknade varandra. Nu i efterhand har vi båda konstaterat att vi skulle kunnat ha flera frågor. Vi hade sammanlagt sju stycken frågor, varav de två första handlade om deras utbildning och hur länge de hade arbetat med barn. Intervjuerna blev ganska korta eftersom vi inte hade så många frågor. Vi anser båda två att vi borde ha gjort alla intervjuer som gruppintervjuer för att det blev mer diskussioner med och mellan pedagogerna. I personintervjuerna var det svårare att få igång en diskussion.

Observationerna som vi har gjort har vi gjort på två olika daghem i Österbotten. För att vara så effektiva som möjligt har vi gjort observationerna på varsitt daghem. I efterhand har vi konstaterat att resultatet inte är lika tillförlitligt för att vi kanske har tagit fasta på olika saker. Som till exempel om ett barn har rört på sig så kanske en av oss inte har tyckt att det har varit tillräckligt för att notera. Om samlingen har varit stökigare har det varit svårare att hänga med och se allt vad som händer. I det här fallet skulle det ha varit lättare att vara två, på grund av att det i detta fall skulle ha varit bra att diskutera om vad vi har sett i observationen.

Vi tyckte att blanketten som vi skickade ut till föräldrarna om observationerna var ändamålsenlig och att processen gick smidigt. Vi gav föräldrarna två veckors tid att fylla i blanketten och lämna in den till oss, vilket visade sig vara tillräckligt. Fastän deras barn inte

fick delta i observationen vill vi ändå att de skulle lämna in blanketten. Genom att ge föräldrarna två veckor på sig att ta ställning till deras barns deltagande i undersökningen fick föräldrarna tid att diskutera igenom saken och ta ett noga övervägt beslut.

När vi började skriva vårt lärdomsprov hade vi först tänkt vinkla det på ett annat sätt. Innan vi skulle börja observera kom vi fram till att vi bara skulle observera barnen och inte barnen och pedagogerna. Det här bestämde vi för att vi kände att det kanske skulle ha blivit för mycket att observera, vilket gjorde att vi istället för att observera pedagogerna intervjuade vi dem.

Under observationerna märkte vi att det ofta var samma barn som sökte mer uppmärksamhet i samlingsen. När vi gick igenom vad vi fått för resultat av våra observationer märkte vi att det inte handlar om en skillnad mellan pojkar och flickor, utan om individuella skillnader. Vi har själva funderat på vad det beror på att vissa barn söker mer uppmärksamhet i samlingsen. Några orsaker kanske kan vara att barnen inte får tillräckligt med uppmärksamhet hemma, så de kräver den uppmärksamheten på daghem. Vi lade båda märke till att några av barnen blev lätt uttråkade av samlingsen och kanske skulle ha behövt mer händelserika samlingsen. Om vi ser på skillnaden mellan de yngre och de äldre barnen märkte vi att de äldre barnen var generellt mer utåtagerande. De yngre barnen hade svårare att sitta stilla på grund av att de kanske inte förstod att de skulle sitta stilla.

Under skrivprocessen har vi båda två börjat kritiskt granska oss själva när vi arbetar med barn. Vi har blivit medvetna om hur vi behandlar barnen och vad vi säger till dem. Det är också en orsak till varför det har varit intressant att läsa och skriva om det här ämnet. Vi har börjat reflektera över hur vi bemöter barnen och har försökt arbeta mer jämställt. Nu i efterhand när vi ser på vårt lärdomsprov så är vi nöjda med det vi har åstadkommit.

Källförteckning

Bäck, V. & Gullberg, T. & Linnanmäki, K. & Lithén, M. & Loo, A-S. & Porko-Hudd, M. (red.). (2011). *Genus i skola och utbildning*. (23. Uppl.). Vasa: Åbo Akademi, pedagogiska fakulteten.

Danielsson, M. & Jansson, B. (2010). *Får flickor finnas?* Habo: Antigone förlag

Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur AB

Egidius, H. (1999). *Pedagogik för 2000-talet*. Stockholm: Natur & Kultur.

Eidevald, C. (2011). *"Anna bråkar" - att göra jämställdhet i förskolan*. Stockholm: Liber

Eresund, P. & Wrangsjö, B. (2008). *Bråkiga barn – Att förstå, bemöta och behandla*. Malmö: Holmberg AB

Giddens, A. (2007). *Sociologi*. Lund: Studentlitteratur

Gray, J. (1995) *Vad kvinnor mest behöver och män verkligen vill ha*. Stockholm: Bromberg

Henkel, K. (2006). *En jämställd förskola teori och praktik*. Falun: Scandbook AB

Helén, E. & Granholm, M. T. (2007). *På genusäventyr metodbok för drama och genus i förskolan*. Stockholm: Natur & kultur.

Homle, I.M. & Solvang B.K. (1991). *Forskningsmetodik – Om kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder*. Lund: Studentlitteratur AB

Hwang, P. & Nilsson, B. (2014). *Gruppsykologi – För skola, arbetsliv och fritid*. Lettland: Natur & Kultur.

Leander, G. (2004) *Könets kemi – om könsskillnader, hormoner och allt som förenar oss*. Västerljung: Valentin förlag AB

Johansson, E. (2008). *"Gustav får visst sitta i tjejsoffan!" Etik och genus i förskolebarns världar*. Stockholm: Liber AB

Kjellberg, K. (2005). *Snacka om jämställdhet*. Rädda barnen.

Magnusson, E. (2006). *Hon, han och hemmet – Genuspsykologiska perspektiv på vardagslivet i Nordiska barnfamiljer*. Stockholm: Natur och Kultur.

Odelfors, B (2002). Vardagskultur – för flickor och för pojkar. *Förskole tidningen för kompetensutveckling*, 5 (27), 10-16.

Olofsson, B. (2010). *Meningsfull samling i förskolan*. Söderköping: Lärarförbundets förlag

Olofsson, B. (2007). *Modiga prinsessor & ömsinta killar*. Söderköping: Lärarförbundets förlag

Steenberg, A. (1997). *Pojkar och flickor i samma skola*. Solna: Ekelund

Svaleryd, K. & Hjertson, M. (2012). *Likabehandling i förskola & skola*. Stockholm: Liber AB.

Svaleryd, K (2006). Kön spelar roll. *Förskole tidningen för kompetensutveckling*, 1 (31), 4-10.

Svaleryd, K. (2003). *Genuspedagogik*. Stockholm: Liber AB.

Henkel, H & Tomicic, M. (2009). *Ge ditt barn 100 möjligheter istället för två*. OLIKA förlag AB & Jämställt.se.

UNICEF. 1989. *Barnkonventionen*. [Online] <https://unicef.se/barnkonventionen> [hämtat: 26.1.2015].

Intervjufrågor

Bilaga 2

1. Vilken utbildning har du?
2. Hur länge har du arbetat med barn?
3. Ser du någon skillnad på hur barnen var förr och nu?
4. Vad tror du att orsaker är till att vissa barn är oroliga i samlingar?
5. Tror du att det finns en skillnad mellan pojkar och flickor?
6. Tycker du att det är en skillnad mellan pojkar och flickor?
7. Om du tycker och tror att det är en skillnad, vilken är skillnaden då?